

Karstajäkälä

Korallblylav
Parmeliella triptophylla

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Karstajäkälä on pieni, suomumainen ja tumma jäkälä, jonka sekovarsi on halkaisijaltaan 1–5–10 cm. Sekovarsi muodostuu pienistä (noin 1 mm pitkistä), repaleisista, limittäisistä suomuista, jotka ovat väriltään harmaita–mustanharmaita tai ruskehtavia. Erityisesti sekovarsilaikkujen keskellä on suomuilla hyvin pieniä korallimaaisia tai sormimaaisia harmaita tappeja eli isidioita. Joskus sekovarsi voi olla kokonaan isidioiden peitossa. Varsinkin reunoilla mutta myös vaihtelevassa määrin muuallakin näkyy alinna oleva hyvin tumma, lähes musta vyöhyke. Kotelomaljat ovat karstajäkälällä melko yleisiä, ne ovat pieniä (halkaisijaltaan harvoin yli 1 mm) ja väriltään tummanruskeita, punaruskeita tai joskus violettiin vivahtavia.

Elinympäristö ja levinneisyys

Karstajäkälä kasvaa etupäässä vanhojen lehtipuiden, etenkin vanhojen haapojen, raitojen tai pihlajien rungoilla, mutta voi kasvaa myös lahoppuulla. Tyypillisin kasvupaikka on järeä, kaarnoittunut haavan rungon tyviosa. Kasvupaikat ovat yleensä puustoltaan varsin luonnontilaisia vanhoja metsiä. Karstajäkälä vaatii sulkeutuneen metsän tarjoamaa kosteaa pienilmastoa ja kasvualustaksi sopivia mielellään vanhoja lehtipuita. Laji on tyypillinen vanhojen metsien indikaattorilaji. Karstajäkälä kasvaa joskus myös sammalilla varjoisilla emäksisillä kallioseinämillä. Karstajäkälän levinneisyysalue kattaa koko maan. Laji on luokiteltu alueellisesti uhanalaiseksi maan eteläisimmissä ja pohjoisimmissa osissa.

Nykytila ja uhkatekijät

Karstajäkälän taantumiseen on vaikuttanut vanhojen luonnontilaisten metsien ja vanhojen lehtipuiden sekä metsäpeitteyyden väheneminen. Taantumisen ovat syynä myös korpien ojitukset ja ilmansaasteet. Lajia uhkaa edelleen luonnontilaisten kaltaisten metsien ja isojen lehtipuiden vähyys. Viidennes karstajäkälän nykyisistä tunnetuista kasvupaikoista on suojelun ulkopuolella.

Hoitosuositukset

Karstajäkälän kasvupaikoiksi sopivat vanhat lehtipuut sekä niitä ympäröivä muu puusto tulisi rajata hakkuiden ulkopuolelle niin laajalti, ettei aukon tai harvennushakkuun aiheuttama pienilmaston muutos vaikuta esiintymään ja etteivät isäntäpuut kaadu altistuessaan lisääntyvälle tuulelle. Karstajäkälän kasvupaikan ympäristö olisikin hyvä säilyttää jatkuvasti peitteisenä. Runsaslahoppuustoisten metsien vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

Rikkinen, J. 2008: Jäkälät ja sammat Suomen luonnossa. Keuruu. 208 s.
Stenroos, S., Ahti, T., Lohtander, K. & Myllys, L. (toim.) 2011: Suomen jäkäläopas. — Norrlinia 21: 1–534.

Kuva: Anna Uusitalo